

proterozoické kamenečné břidlice. Na těchto výskytech je možno doporučit prozatím radiometrický výzkum v terénu a laboratoři a je možno uvažovat popř. o prospekci v okolí Příbrami (Janská žíla a Černožanská žíla na šachtě Lill a oblast kutací šachty v TřebSKU), kde však podle dosavadních dat je možno počítat jen s ojedinělými „závalky“. Ty neposkytují dostatečný základ k samostatné těžbě. . . V ostatních metalogenetických provinciích Českého masivu není podle přesvědčení autorů naděje na nález dobytelných uranových rud.

Budoucnost ukázala, že některé z tehdy vyčleněných provincií nebyly z hlediska uranové mineralizace doceněny, a to včetně příbramského ložiskového rajónu. Pohled na situaci tehdy v polovině r. 1947 odpovídal světové úrovni poznatků o uranových ložiscích. Ve zprávě se ovšem upozorňuje jak na Příbram, tak i permokarbon severovýchodních Čech, kam se napřely hlavní směry průzkumu i těžby uranových rud v nejbližších deseti letech. Z obsahu studie je možno odvodit, že rozsah poznatků o U-mineralizaci, které SGÚ soustředil do druhé poloviny r. 1947, v podstatě souhlasil se základními směry průzkumu a otvírky ložisek n. p. Jáchymovské doly. Je zmiňována Fialova studie o uranové mineralizaci v oblasti Slavkov-Krásno, je uváděn výskyt smolince, provázeného sekundárními U-minerály na přístupném ložisku Sn v Přebuzi, a výskyty U-slíd z různých lokalit, kde vystupuje rudohorská žula. Se zřetelem rozšíření Bi-Co-Ni-Ag-U asociace byly doporučovány výzkumy v okolí Přísečnice, Hory Sv. Šebestiána a Nové Vsi. Studie hovoří i o zvláštní zprávě o Jáchymově a doporučení Zoubka a Kneusela, zabývající se výskytem uranového zrudnění u Schönfichtu (Smrkovce).

Při srovnání směrů geologicko-výzkumných a následných prací na rok 1946, jak je schválila 15. srpna 1946

na svém zasedání čs.-sovětská komise, pouze revizní práce u Sauersacku a Vejprt proběhly bez účasti pracovníků Státního geologického ústavu.

Zachoval se i „Dodatek k seznamu známých nalezišť uranových rud v Čechách“, který obdržel příslušný odbor Ministerstva průmyslu 25. října 1947 a ing. V. Kovář jej odeslal 30. října 1947 n. p. Jáchymovské doly. Přípis obsahoval výčet třinácti lokalit s výskyty U-mineralizace, mezi nimi Zadní Chodov (ložisko zde bylo odkryto až v r. 1952), Lhotu u Příbrami a TřebSKO. U každé lokality jsou uvedeny prameny z odborné literatury. Jelikož je seznam uváděn jako „Dodatek“, lze předpokládat, že mu obdobná práce předcházela. Zdroj nebo zpracovatel není uveden, už výčet literatury však naznačuje, že byl „Dodatek“ vypracován v SGÚ (sine, 1947).

Časově spadá pohyb tohoto dokumentu do období, kdy pomalu končí spolupráce mezi n. p. Jáchymovské doly a Státním geologickým ústavem v Praze. Na poradě 28. ledna 1946 u generálního ředitelství Československých dolů za účasti budoucích členů čs.-sovětské komise byl projednáván soustavný geologický průzkum jáchymovské oblasti, vyžadující nasazení čtyř ruských geologů, z nichž dva budou v dolech a dva budou pracovat v terénu. Z české strany byl uvažován dr. Zoubek pro své zkušenosti z Jáchymovska a dr. Kratochvíl, oba z SGÚ v Praze. S dr. Zoubkem se počítalo na poloviční úvazek, s dr. Kratochvílem i pro delší dobu.

V dubnu 1946 dostává hlavní inženýr komise ing. Voroncov za úkol sestavit dvě kompletní geologicko-sledné skupiny za „účelem prostudování okolí Jáchymova a prosledování všech nalezišť rudy a nerostů, obsahujících prvek radium a radioaktivní látky, náležejících vládě Československé republiky“.

Utváření geologické služby n. p. Jáchymovské doly

Během druhého pololetí 1946 přicházeli ze Sovětského svazu geologové, z nichž se utvářela geologická služba n. p. Jáchymovské doly. Ve vedení této služby nebyl ani jeden československý odborník. Nelze říci, zda byla v této době smluvně nebo jinak organizována spolupráce mezi geologickým ústavem n. p. Jáchymovské doly a Státním geologickým ústavem v Praze, neboť nejsou známy žádné podklady. Pro dokreslení situace je třeba uvést, že na zasedání čs.-sovětské komise z 31. prosince 1946 bylo dohodnuto, že ze Sovětského svazu bude vyslána kompletní geologická skupina, která zahájí svoji činnost nejpozději 1. března 1947. Komise rozhodla, že „v roce 1947 je nezbytně zapotřebí provést průzkumné a podrobné geologické práce všech ložisek rud a nerostů, obsahujících radium a radioaktivní prvky na celém úze-

mí Československa a v první řadě prozkoumat Seify, Abertamy, Vejprty !!... Schönficht, Slavkov, Breitenbach a zahájit na těchto lokalitách nutné hornické práce za účelem jejich rozšíření a současně zvýšení příležitostné těžby“. Na tyto práce se počítalo s náklady 10 mil. Kčs (50 mil. Kčs staré měny) (sine, 1967).

S přibývajícím počtem sovětských odborníků se vyhraňoval vztah k postavení a úloze Státní geologické služby tak, že její činnost, obsah a rozsah spolupráce bude určován zájmy sovětské strany. Dne 24. října 1947 se přednosta Státního geologického ústavu dr. ing. L. Čepek obrátil dopisem na ředitelství jáchymovských dolů s tím, že „Na naši žádost ze dne 24. září 1947 sdělil nám hlavní geolog V. Krasnikov, že veškeré zprávy a praktické výsledky prací ruské geologické skupiny já-

chymovské jsou pravidelně předávány Vašemu ředitelství. Vzhledem k tomu, že tyto výsledky nutně potřebujeme jako doplněk prací našich geologů, žádáme Vás, abyste nám je dali k dispozici, anebo nám umožnili, abychom si opisy z originálů pořídili“.

Na tento dopis odpověděl tehdejší ředitel n. p. Jáchymovské doly ing. B. Hegner, že žádost předložili k rozhodnutí nadřízeným místům a o výsledcích budou SGÚ ihned informovat.

Současně ředitelství Jáchymovských dolů, n. p., zaslalo k rukám vládního zmocněnce, člena čs.-sovětské komise ing. V. Kováře přípis spolu s kopií dopisu dr. ing. L. Čepka. V přípise se uvádí, že ředitelství má k dispozici výroční zprávu geologické skupiny za r. 1946, pololetní zprávu z r. 1947 a zprávu za srpen 1947. Dále se tam píše, že zmíněné zprávy byly dány k dispozici geologickou skupinou (hl. geologem Krasnikovem) teprve po dlouhém jednání. Pololetní zpráva za rok 1947 byla dána pouze k nahlédnutí a je z ní právě pořizován překlad. Zároveň se upozorňuje na to, že zprávy obsahují údaje o množství a kvalitě vydobytých rud. Přípis poznamenává, že hlavní geolog Krasnikov požaduje od Státního geologického ústavu veškerý materiál, který mu tento ústav ochotně poskytuje. Ústav tedy žádá oprávněně o poskytnutí materiálu zpracovaného ruskými geology jako protislužbu.

Na tento přípis odpověděl ing. V. Kovář 11. listopadu 1947 n. p. Jáchymovské doly, že na základě jednání generálního ředitele Čs. dolů a druhého člena čs.-sovětské komise ing. S. Rady s dr. ing. L. Čepkem mají Státnímu ústavu geologickému sdělovat výsledky geologických výzkumných prací, prováděných tamní geologickou skupinou, s vynecháním dat o množství a kovatosti rudy. Místo těchto dat bude uvedeno, zda žiloviny v prováděných kutacích pracích jsou aktivní či nikoliv.

Žádná zpráva odpovídající vyjádření ing. V. Kováře se nezachovala. Obdobně není známa žádná studie či zpráva SGÚ z r. 1948 a nejbližších dalších let, která by n. p. Jáchymovské doly byla postoupena.

Poslední dokument, vztahující se k uranové mineralizaci v poválečném Československu je fragment práce J. Paulíčka „Přehledný plán rud a uhelných ložisek ČSR prozkoumaných v r. 1947 na uranové minerály“ (PAULÍČEK, 1947–1948). Z textu se zachovala pouze poslední strana, obsahující výsledky průzkumu v okolí Příbrami s tím, že provoz kutacích prací v okolí Příbrami převzaly Rudné a tuhové doly, n. p. v Příbrami. Zajímavé oblasti byly rozděleny do dvou skupin. Severní zahrnovala šachtu Anna, odval šachty Lill, Svatohorský důl a hutní odval, j. skupině patřily kutací šachty v Třebseku, u Životic a Vojny. Samotný přehledný plán byl vypracovaný na německé mapě měřítko 1 : 750 000 a zvolenými značkami byla rozlišena rudní ložiska, rudní ložiska radiologicky zajímavá, ložiska uhlí a tuhy, taktéž radiologicky zajímavá, oblasti radiologických pramenů s odlišením zajímavých oblastí a konečně provozní a kutací práce jáchymovských dolů v roce 1947. Z celkového počtu šedesáti očíslovaných bodů je 56 rudních ložisek, z nichž 18 je uvedeno jako radiologicky zajímavá, 3 uhelná ložiska s jedním radiologicky zajímavým (Dolnoslezská pánev) a jednou oblastí radiologicky zajímavých pramenů (okolí Králík v kladském prolomu). Práce, které již probíhaly v n. p. Jáchymovské doly, nebyly číslovány a ani jáchymovský revír, ani Horní Slavkov nebyly zahrnuty mezi číslované položky. Pět radiologicky zajímavými lokalitami jsou zastoupeny Krušné hory s Císařským lesem, Krkonoše a okolí Příbrami. Stejně jsou označeny Nalžovské (Stříbrné) Hory, okolí Roudného a Pelhřimova.

Zprávy Státního geologického ústavu z let 1945–1947, zachovaná Paulíčková mapa a studie dr. V. Zoubka a prof. dr. J. Koutka z poloviny roku 1947 dokumentují rozsah a úroveň tehdejších znalostí československých geologů o uranové mineralizaci, překračující i hranici Českého masivu. Současně je zřejmé, že do února 1948 byl i v určitých kruzích československých odborníků zájem podporovat práci geologů Státního geologického ústavu a využívat jejich znalostí.

Přínos sovětské strany rozvoji n. p. Jáchymovské doly v poválečných letech

Z hlediska surovinového problému vývoje sovětských jaderných zbraní byla „Dohoda“ v r. 1945 vynuceným ústupkem. O výskytech a rozšíření uranových rud v jáchymovském revíru se něco vědělo, sovětské geology a bányští odborníci už koncem r. 1945 byli schopni udělat si základní obraz o situaci a rozhodnout se pro cestu, jak především jáchymovský revír využít co nejvíce a co nejrychleji. Navíc museli hledat takovou organizaci, která by byla náhradou za zřízení smíšené akciové společnosti. Hybným prvkem sovětského hospodářství byl státní

plán a direktivní zajištění všech prostředků, na kterých bylo plnění plánu závislé. V daném případě to bylo technické, materiální a personální zabezpečení rychlého růstu těžby v rozsahu, který dovolí ložiskově geologické poměry především v jáchymovském revíru.

Formulace „Dohody“ o rozšíření geologicko-výzkumných prací byl strategickým prvkem sovětských zájmů, neboť v popředí stála okamžitá potřeba uranu. Byla to však i aplikace metody široké fronty prací, kterou už od r. 1943 prosazoval sovětský geolog Ščerbakov v souvis-